

kan ikke bruges, det er uheldigt. Folketinget har jo erkendt det samme, altsaa hele Rigsdagen har erkendt, at det bestaaende er urigtigt, at det ikke kan bruges; at vi maa have noget andet. Præsterne have erkendt det samme. De 70,000 Adresseunderskrivere — eller hvor mange der nu er — sige det samme, thi saa vidt jeg har lagt Mærke til, udtaler man i disse Adresser, at man ønsker at gaa over til en anden Ordning end den nu bestaaende, man vil blot ikke gaa over til det her foreslaaede. Jeg skal nu ikke komme ind paa at kritisere disse Adresser, jeg skal ikke frakende dem Betydning, der kan strides om, hvor megen Betydning man kan tillægge dem, men det er jo sikkert nok, at der er ikke den Fart i Modstanden mod det foreliggende nu, som der var for godt og vel 50 Aar siden mod det, der da forelaa. Da kendte man kun lidet til at lave Adresser, Offentligheden var ikke vant til at udtale sig paa en saadan Maade, navnlig ikke til Rigsdagen, som den Gang var ny, og dog rejste der sig da i forbavsende kort Tid en Bevægelse, der skaffede 73,000 Underskrifter, hvilket jo dog i vore Dage, da vi ere saa vant til at skrive under paa saa meget, saa vant til at læse Aviser, og i det hele taget til at befatte os med offentlige Forhold, vel nok vilde svare til flere hundrede tusinde Underskrifter. Men, som sagt, skønt Adressebevægelsen og Agitationen — for Agitation har der jo ogsaa været — paa ingen Maade kan sammenlignes med, hvad der er sket tidligere, skal jeg dog ikke komme ind paa at omtale Adresserne videre. Jeg skal kun sige dette, at naar alle ere enige om, at det bestaaende er uholdbart, saa maa man ganske naturligt spørge sig selv: For hvem er det, det bestaaende er uholdbart? For hvem er det, Tilstanden er saa umulig? Og hvem er det, det gaar ud over, naar vi blive ved det bestaaende? Ja, jeg har lagt Mærke til, at i Adresserne synes man tilbøjelig til at gaa ud fra, at de, det bestaaende virker saa generende for, er et Mindretal, og i den Agitation, som har været ført for Adresserne, siger man, at det er kun nogle Fritænkere og nogle andre Folk af lignende Art, der føle sig forulempede af det bestaaende. Men det er en meget stor Misforstaaelse. Mig bekendt føle Fritænkere sig slet ikke særlig generede ved det bestaaende. Naar de skulle have Bryllup, gaa de gladelig i Kirken, tage Kirkebryllup, høre paa, hvad der bliver sagt og lader det vel meget ofte — det

skal jeg ikke dømme om, men det bliver sagt — gaa ind ad det ene Øre og ud ad det andet. Det er ikke Fritænkernes, der ere daarlig stillede under de nuværende Forhold. Det er selvfølgelig heller ikke Folk som Mureren ude paa Nørrebro, der ere daarligt stillede ved det bestaaende med Hensyn til Kirkebryllup; thi der er ingen, der i saa høj Grad ønsker Kirkebryllup som denne Murer, og kommer der flere af den Slags, er det jo ikke de Folk, der mene, at vi skulle have borgerligt Ægteskab, thi de Folk føle sig ikke generede ved det bestaaende, de ønske kun at faa Kirkebryllup og det saa hurtigt som muligt. Det er heller ikke den Slags Folk, hvorom jeg talte ved 1ste Behandling, Skøger og Alfonsoer og deslige, der mene, at de ere generede af den bestaaende Ordning. De sige ikke, at der er noget i Vejen, de gaa gerne til Kirken og tage deres Bryllup i Kirken. — For hvem er det da, den bestaaende Ordning er generende og uholdbar? Det er ikke disse, det er ikke et Mindretal, men det er selve Kirken. Hvorledes kan man opretholde Respekten for Folkekirken, naar Folkekirken paa den Maade som nu lader sig bruge som Statens Tjenerinde? Det er Spørgsmaalet. Lad os nu en Gang se lidt paa, hvorledes den bestaaende Tilstand er, lad os se paa, hvordan det er nu. Der er i Agitationen brugt et Ord om det foreliggende Lovforslag, som idelig har gentaget sig, et Ord, der atter og atter er taget frem, nemlig, at det foreliggende Forslag er en Tvangslov, en Tvangsforanstaltning, det, man her forsøger at indføre, er en Tvang over det lille frihedselskende danske Folk. Ja, det lyder jo meget godt; det er i og for sig smukke Ord, der klinge vel i Ørerne. Men ere de sande? Er det en Tvangsforanstaltning, man søger at indføre? Lad os sammenligne det med det bestaaende. Hvad er da dette? Det bestaaende, det, vi have, det er netop Tvang og ogsaa tvungent borgerligt Ægteskab. Forskellen ligger blot i, at medens det foreliggende Forslag fører det borgerlige uden for Kirken og sætter almindelige Borgere til at varetage den Side af Sagen, saa har det bestaaende det borgerlige inde i Kirken og sætter Præsten til at fungere baade som borgerlig Embedsmand, som Statens Embedsmand og som Kirkens Tjener. Det er Forskellen. Staten kan jo selvfølgelig ikke lade Ægteskabets Indgaaelse og Lovgivningen om Ægteskab være sig uvedkommende. Paa Ægteskab grunder sig Familien, og paa